

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 12.12.2003
COM(2003) 776 τελικό

-

**ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1998 για
την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας**

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

**σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1998 για
την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας**

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Ερωτηματολόγιο	5
3.	Αποτελέσματα.....	6
3.1.	Διαδίκτυο	6
3.1.1.	Αυτορρύθμιση και κώδικες δεοντολογίας	6
3.1.2.	Παράνομο και επιβλαβές περιεχόμενο.....	7
3.1.3.	Φιλτράρισμα και διαπαιδαγώγηση.....	9
3.1.4.	Ευρωπαϊκή και διεθνής συνεργασία	11
3.1.5.	UMTS (παγκόσμιο σύστημα κινητών τηλεπικοινωνιών)	12
3.1.6.	Έλεγχος των ομάδων συνομιλίας (chat)	12
3.1.7.	Δικαίωμα απάντησης	12
3.2.	Ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις	13
3.2.1.	Συστήματα φιλτραρίσματος.....	14
3.3.	Ικανότητα χρήσης των μέσων.....	15
3.4.	Διαβάθμιση	16
3.4.1.	Εξελίξεις όσον αφορά τα συστήματα διαβάθμισης κινηματογράφου, βιντεοκασετών και DVD από το 2000	16
3.4.2.	Έλλειψη συνεκτικότητας μεταξύ των συστημάτων διαβάθμισης.....	17
3.5.	Λογισμικό βιντεοπαιχνιδιών	17
3.6.	Μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλής, φύλου ή εθνικότητας σε όλα τα μέσα.....	19
3.7.	Ενώσεις καταναλωτών	19
4.	Συμπερασμα	19
	Παράρτημα.....	22

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 24 Σεπτεμβρίου 1998 το Συμβούλιο εξέδωσε σύσταση για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας οπτικοακουστικών υπηρεσιών και υπηρεσιών πληροφόρησης μέσω της προώθησης εθνικών πλαισίων με σκοπό την επίτευξη συγκρίσιμου και αποτελεσματικού επιπέδου προστασίας των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (98/560/ΕΚ)¹ (εφεξής καλούμενη «σύσταση»). Η σύσταση αποτελεί το πρώτο νομικό εργαλείο σε επίπεδο ΕΕ που αφορά με το περιεχόμενο των οπτικοακουστικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών πληροφόρησης και καλύπτει όλα τα μέσα παροχής των υπηρεσιών αυτών από τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις έως το Διαδίκτυο.

Στο τμήμα ΙΙΙ παράγραφος 4 της σύστασης η Επιτροπή καλείται να υποβάλει έκθεση αξιολόγησης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης στα κράτη μέλη, δύο έτη μετά την έκδοσή της.

Η εφαρμογή της σύστασης αξιολογήθηκε για πρώτη φορά το 2000 και η πρώτη έκθεση δημοσιεύθηκε το 2001 με τον τίτλο «αξιολογητική έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1998 για την προστασία των ανηλίκων και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια»². Από την έκθεση προέκυψε ότι η εφαρμογή της σύστασης ήταν ήδη σε γενικές γραμμές αρκετά ικανοποιητική. Το Συμβούλιο (Πολιτισμού) εξέδωσε τα συμπεράσματα του σχετικά με την έκθεση αξιολόγησης στις 23 Ιουνίου 2001 και το Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για την έκθεση στις 11 Απριλίου 2002³, στο οποίο καλούσε την Επιτροπή να εκπονήσει περαιτέρω έκθεση σε εύθετο χρόνο και κατά προτίμηση πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2002.

Το παρόν έγγραφο είναι η δεύτερη έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, η οποία βασίζεται στις απαντήσεις των κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών στο ερωτηματολόγιο που επισυνάπτεται στο παράρτημα Ι.

Η ανάπτυξη των ψηφιακών μέσων - και συγκεκριμένα του Διαδικτύου, των ψηφιακών εκπομπών και των βιντεοπαιχνιδιών - εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση για την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον οπτικοακουστικό τομέα, και ιδίως όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων.

Η οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα» (TVWF)⁴, η οποία εκδόθηκε το 1989 και αποτελεί το κύριο νομοθετικό εργαλείο σε επίπεδο ΕΕ για τις υπηρεσίες του οπτικοακουστικού τομέα, αναθεωρήθηκε το 1997 ώστε να ληφθούν υπόψη οι τεχνολογικές και εμπορικές εξελίξεις. Η εν λόγω οδηγία ασχολείται επίσης με την προστασία των ανηλίκων από το επιβλαβές περιεχόμενο των εκπομπών είτε μέσω ειδικής ζώνης προβολής («watershed») είτε με τεχνικά μέσα. Από τις δημόσιες διαβουλεύσεις σχετικά με την οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα», που πραγματοποιήθηκαν το 2003⁵, προέκυψε γενική συμφωνία σχετικά με το ότι οι αρχές της σύστασης εξακολουθούν να είναι βάσιμες.

¹ ΕΕ L 270, 7.10.1998, σ. 48

² COM (2001) 106 τελικό, 27.02.2001

³ C5-0191/2001 - 2001/2087(COS).

⁴ Οδηγία 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

⁵ http://www.europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/review-twtf2003/consult_en.htm

Η οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα» συμπληρώθηκε συγκεκριμένα από την οδηγία 2000/31/EK του Συμβουλίου για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»)⁶. Η εν λόγω οδηγία αποσαφηνίζει ορισμένες νομικές έννοιες και εναρμονίζει ορισμένες πτυχές για να επιτρέψει στις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας να επωφεληθούν πλήρως από τις αρχές της εσωτερικής αγοράς. Ορισμένες διατάξεις της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο έχουν σχέση και με την προστασία των ανηλίκων.

Για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Διαδικτύου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εξέδωσαν στις 25 Ιανουαρίου 1999 πολυετές κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Ίντερνετ μέσω της καταπολέμησης του παράνομου και βλαβερού περιεχομένου στα παγκόσμια δίκτυα⁷ (το «σχέδιο δράσης για την ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου»). Στις 16 Ιουνίου 2003 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν την διετή επέκταση του σχεδίου δράσης για την ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου⁸. Η επέκταση του εν λόγω σχεδίου αποσκοπεί στην προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Διαδικτύου μέσω της καταπολέμησης του παράνομου και επιβλαβούς περιεχομένου των παγκόσμιων δικτύων, αλλά περιλαμβάνει επίσης μέτρα για την προαγωγή της ανταλλαγής πληροφοριών και για το συντονισμό με τους αρμόδιους φορείς σε εθνικό επίπεδο και περιέχει ειδικές διατάξεις για τις προς ένταξη χώρες.

Η κατάταξη ή διαβάθμιση του οπτικοακουστικού περιεχομένου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την προστασία των ανηλίκων. Εκπονήθηκε για λογαριασμό της Επιτροπής ανεξάρτητη «Μελέτη για την πρακτική διαβάθμισης που χρησιμοποιείται για τα οπτικοακουστικά έργα στην Ευρωπαϊκή Ένωση»⁹, στην οποία εξετάζεται το θέμα των συστημάτων συγκριτικής διαβάθμισης περιεχομένου στα διάφορα μέσα (τηλεόραση, κινηματογράφος, διαδραστικά παιχνίδια, Διαδίκτυο) και στους διάφορους τρόπους μετάδοσης.

Οι διαβαθμίσεις μπορεί να διαφέρουν όχι μόνον ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ και του ΕΟΧ αλλά και εντός του ίδιου κράτους μέλους, ανάλογα με το μέσο διάδοσης του περιεχομένου, όπως κινηματογράφος, τηλεόραση, DVD/βιντεοκασέτες. Κατά συνέπεια η ίδια κινηματογραφική ταινία είναι δυνατόν να ταξινομείται με διαφορετικούς τρόπους στο εσωτερικό του ίδιου κράτους μέλους. Η κατάσταση περιπλέκεται περισσότερο από το γεγονός ότι μία συγκεκριμένη κινηματογραφική ταινία μπορεί να οδηγήσει στην παραγωγή δευτερογενών προϊόντων και υπηρεσιών, όπως βιντεοπαιχνίδια και διαδικτυακοί ιστοχώροι, και ότι στο μέλλον μπορεί να είναι επίσης δυνατή η τηλεφόρτωση ταινιών από το Διαδίκτυο. Επομένως, στόχος της έρευνας είναι να επισημανθούν οι πρακτικές διαβάθμισης στα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ και του ΕΟΧ, ανά δίαυλο διανομής, και να αξιολογηθούν οι συνέπειες που έχουν για την εμπορική διάθεση των ταινιών οι διαφορές που υπάρχουν στις εθνικές νομοθεσίες και στις εφαρμοζόμενες πρακτικές όσον αφορά την διαβάθμιση. Επιπλέον, η έρευνα αναλύει το κατά πόσον είναι δυνατόν να προκληθεί σύγχυση στα άτομα που είναι υπεύθυνα για ανηλίκους εξαιτίας αυτών των διαφορών ως προς την διαβάθμιση.

⁶ Οδηγία 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000, Επίσημη Εφημερίδα L 178, 17.7.2000 P. 0001 - 0016

⁷ Απόφαση αριθ. 276/1999/EK, ΕΕ L33, 6/2/1999 σ. 1

⁸ Απόφαση αριθ. 1151/2003/EK για την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 276/1999/EK, ΕΕ L 162, 1.7.2003, σ.1.

⁹ http://www.europa.eu.int/comm/avpolicy/stat/studi_en.htm#rating

Τα κύρια συμπεράσματα των συμβούλων είναι ότι, αν και δεν υφίσταται ισχυρή πίεση ούτε από τη βιομηχανία ούτε από τους καταναλωτές για επίτευξη ομοιογένειας, εξακολουθούν να ασκούνται διαρθρωτικές πιέσεις για την εξασφάλιση μεγαλύτερης συνοχής. Οι σημαντικότερες από αυτές τις πιέσεις είναι οι δίδυμες δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης και της σύγκλισης – οι οποίες οφείλονται και οι δύο στις κοινωνικές και τεχνολογικές αλλαγές. Οι σύμβουλοι πιστεύουν ο συνδυασμός των τάσεων της παγκοσμιοποίησης και της σύγκλισης θα ασκήσει στο μέλλον εξαιρετικά ισχυρές πιέσεις για τη διαμόρφωση πιο ομοιογενούς συστήματος διαβάθμισης του περιεχομένου από αυτό που υφίσταται σήμερα. Επιπλέον, οι πιέσεις αυτές θα οδηγήσουν στην εμφάνιση πολλών και ποικίλων μεθόδων για τη διαβίβαση περιεχομένου που θα καταστήσουν ολοένα και δυσχερέστερη την *εκ των προτέρων* ταξινόμησή του από τις δημόσιες αρχές. Θα ασκούνται μεγαλύτερες πιέσεις για την υιοθέτηση μεθόδων *εκ των υστέρων* διαβάθμισης και μορφών αυτορρύθμισης, οι οποίες θα περιλαμβάνουν αποτελεσματικά και αποδοτικά μέσα για τη διαβίβαση καταγγελιών εκ μέρους των καταναλωτών.

Η ανάπτυξη του Διαδικτύου περιέπλεξε περισσότερο την κατάσταση όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων. Ενώ στα παραδοσιακά συστήματα εκπομπής (αναλογικά ή ψηφιακά) είναι εύκολο να αναγνωριστεί ο κάθε ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός, στο Διαδίκτυο είναι δύσκολο, ακόμα και αδύνατο, να προσδιοριστεί η πηγή του περιεχομένου. Η πρόσβαση σε επιβλαβές και παράνομο περιεχόμενο είναι εύκολη και μπορεί να προκύψει ακόμα και ακούσια. Επιπλέον, στο Διαδίκτυο, σε σύγκριση με τις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, διακινείται μαζικός όγκος πληροφοριών. Η σύσταση για την προστασία των ανηλίκων υιοθετεί μία **προσέγγιση που καλύπτει όλα τα μέσα** και δίνει έμφαση στην **ευρεία ανταλλαγή ορθών πρακτικών** και στην ανάπτυξη **μηχανισμών από κοινού ρύθμισης και αυτορρύθμισης**. Μια προσέγγιση που βασίζεται στην από κοινού ρύθμιση μπορεί να είναι πιο ευέλικτη, πιο ευπροσάρμοστη και πιο αποτελεσματική από ό,τι η επιβολή ρύθμισης ή η νομοθεσία. Όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων, έναν τομέα στον οποίο υπάρχουν πολλά ευαίσθητα θέματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη, η από κοινού ρύθμιση συχνά μπορεί να επιτύχει καλύτερα τους επιδιωκόμενους στόχους. Ωστόσο, η από κοινού ρύθμιση συνεπάγεται, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, την εμπλοκή, στον κατάλληλο βαθμό, των δημόσιων αρχών. Θα πρέπει να προβλέπει τη συνεργασία των δημόσιων αρχών, της βιομηχανίας και των άλλων ενδιαφερόμενων μερών, όπως οι καταναλωτές. Αυτή είναι η προσέγγιση που προτείνει η σύσταση. Προκειμένου να προωθήσει τα εθνικά πλαίσια που αποσκοπούν στην επίτευξη συγκρίσιμου και αποτελεσματικού επιπέδου προστασίας των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η σύσταση απαριθμεί διάφορους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν από (i) τα κράτη μέλη, (ii) τις ενδιαφερόμενες βιομηχανίες και τα ενδιαφερόμενα μέρη (iii) την Επιτροπή.

2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Κατά την προετοιμασία της παρούσας έκθεσης αξιολόγησης απεστάλη ερωτηματολόγιο στα κράτη μέλη και στα προς ένταξη κράτη στις 30 Απριλίου 2003 (βλ. παράρτημα I). Αντίγραφο του ερωτηματολογίου απεστάλη επίσης στα μέλη της επιτροπής επαφής που συγκροτήθηκε βάσει της οδηγίας «τηλεόραση χωρίς σύνορα».

Στόχος της νέας αυτής έκθεσης είναι να προσδιοριστεί η πρόοδος που έχει συντελεστεί σε σχέση με την κατάσταση που επικρατούσε το 2000 σε θέματα όπως η αυτορρύθμιση, οι κώδικες δεοντολογίας, τα τεχνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, το κατά πόσον κρίθηκε αναγκαία η μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των δραστηριοτήτων για την προστασία των ανηλίκων στα διάφορα μέσα ή κατά πόσον θα μπορούσε να βελτιώσει την προστασία των ανηλίκων μία κοινή για όλα τα οπτικοακουστικά μέσα προσέγγιση της διαβάθμισης. Το ερωτηματολόγιο

λαμβάνει επίσης υπόψη την τεχνική πρόοδο, όπως το UMTS, και θέματα στα οποία έχει έως σήμερα δοθεί ελάχιστη προσοχή, όπως ο έλεγχος των ομάδων συνομιλίας.

Δόθηκαν 26 απαντήσεις που καλύπτουν όλα τα κράτη μέλη, οκτώ προς ένταξη κράτη¹⁰, την Τουρκία, την Ισλανδία και τη Νορβηγία (στην περίπτωση του Βελγίου απάντησαν δύο γλωσσικές κοινότητες). Η Ιταλία και η Λετονία απάντησαν μόνον στις ερωτήσεις που αφορούν τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις. Οι απαντήσεις που δόθηκαν διατίθενται στον ιστοχώρο της Επιτροπής¹¹.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1. Διαδίκτυο

3.1.1. Αυτορρύθμιση και κώδικες δεοντολογίας

Σύμφωνα με το τμήμα I παράγραφος 1 της σύστασης, τα **κράτη μέλη πρέπει να υποστηρίξουν** τη θέσπιση εθνικών πλαισίων αυτορρύθμισης από τους φορείς εκμετάλλευσης υπηρεσιών επιγραμμικής επικοινωνίας. Αυτό απαιτεί τουλάχιστον τακτικές επαφές μεταξύ των φορέων εκμετάλλευσης. Έχουν συγκροτηθεί και/ή λειτουργούν ενώσεις παρόχων υπηρεσιών Διαδικτύου (ISPA) σε δέκα 10 κράτη μέλη¹², στην Ουγγαρία, την Εσθονία, τη Σλοβενία, την Τουρκία, την Ισλανδία και τη Νορβηγία. Στη Λιθουανία έχει προβλεφθεί η συγκρότηση μίας ISPA για τα τέλη του φθινοπώρου του 2003. Στη Δανία, την Ελλάδα, την Πορτογαλία και τη Φινλανδία, οι ISP εκπροσωπούνται από άλλες επαγγελματικές οργανώσεις.

ISPA από οκτώ κράτη μέλη¹³ είναι μέλη της European Internet Service Providers Association (Ευρωπαϊκής Ένωσης Παρόχων Υπηρεσιών Διαδικτύου) (EuroISPA)¹⁴. Οι κώδικες δεοντολογίας¹⁵, όπου έχουν θεσπιστεί, ασχολούνται με θέματα όπως η ευθύνη των παρόχων για το περιεχόμενο που παρέχουν, η προστασία των ανηλίκων και οι διαδικασίες καταγγελίας. Η EuroISPA επιθυμεί τη συμμετοχή όλων των ISPA από τις προς ένταξη χώρες. Η EuroISPA διεξήγαγε έρευνα μέσω συνδέσμων της στη βιομηχανία και το συμπέρασμα είναι ότι στις περισσότερες από τις προς ένταξη χώρες δεν υπάρχει σήμερα ISPA. Για το λόγο αυτό η EuroISPA αποφάσισε στην τελευταία συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου της να διερευνήσει κατά προτεραιότητα τη δυνατότητα συγκρότησης «υποκαταστημάτων της EuroISPA» στις χώρες αυτές στις οποίες δεν έχουν ακόμα ιδρυθεί ISPA. Αυτό αφορά και τα σημερινά κράτη μέλη στα οποία δεν υπάρχουν ISPA¹⁶.

Στη Γερμανία, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, την Αυστρία, τη Φινλανδία, τη Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Τουρκία και τη Νορβηγία, είναι δυνατή η άμεση πρόσβαση στις ενώσεις μέσω ενός ή περισσότερων ιστοχώρων των ISPA, στους οποίους παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τους στόχους και τις δραστηριότητές τους.

¹⁰ Κύπρος, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Τσεχική Δημοκρατία, Σλοβενία

¹¹ http://europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/new_srv/secondreport_en.htm

¹² Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο

¹³ Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Ηνωμένο Βασίλειο

¹⁴ <http://www.euroispa.org>

¹⁵ <http://www.euroispa.org/25.htm>

¹⁶ Στοιχεία που δόθηκαν από τον κ.. Richard Nash, γενικό γραμματέα της EuroISPA

Στο τμήμα II παράγραφος 2 της σύστασης προτείνεται να καταρτίσουν οι **βιομηχανίες και τα ενδιαφερόμενα μέρη κώδικες δεοντολογίας** για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να δημιουργηθεί ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών. Οι κώδικες αυτοί πρέπει να ρυθμίζουν τα ζητήματα βασικών κανόνων (i) σχετικά με τη φύση των πληροφοριών που τίθενται στη διάθεση των χρηστών καθώς και με το χρόνο και τη μορφή κοινοποίησής τους, (ii) για τις επιχειρήσεις παροχής επιγραμμικών υπηρεσιών, για τους χρήστες και τους προμηθευτές υλικού, (iii) σχετικά με τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες τίθενται στη διάθεση των χρηστών, όποτε είναι εφικτό, πρόσθετες υπηρεσίες ή συστήματα που διευκολύνουν την άσκηση του γονικού ελέγχου, (iv) σχετικά με τη διεκπεραίωση καταγγελιών, την ενθάρρυνση των φορέων να παρέχουν τα διαχειριστικά εργαλεία και τις δομές που απαιτούνται για την απρόσκοπτη αποστολή και παραλαβή καταγγελιών καθώς και την καθιέρωση διαδικασιών για τη διεκπεραίωση των καταγγελιών, και (v) σχετικά με τις διαδικασίες συνεργασίας ανάμεσα στους φορείς και τις αρμόδιες δημόσιες αρχές.

Οκτώ κράτη μέλη¹⁷ καθώς και η Ουγγαρία, η Ισλανδία και η Νορβηγία δήλωσαν ότι έχουν θεσπίσει τέτοιους κώδικες δεοντολογίας, ενώ τόσο το Λουξεμβούργο όσο και η Σλοβενία δήλωσαν ότι οι ISPA ασχολούνται επί του παρόντος με την κατάρτισή τους. Οι Κάτω Χώρες απάντησαν ότι, αν και δεν υπάρχει κώδικας δεοντολογίας, έχει θεσπιστεί γραμμή κρατικής πολιτικής. Έξι κράτη μέλη¹⁸ ακολούθησαν το πρότυπο της EuroISPA. Στη Σουηδία, όπως και το 2000, ο κώδικας δεοντολογίας επικεντρώνεται στην ορθές επαγγελματικές πρακτικές, αλλά δεν ασχολείται με την προστασία των ανηλίκων.

Στη σύσταση τονίζεται ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι χρήστες, οι καταναλωτές, οι επιχειρήσεις και οι δημόσιες αρχές, πρέπει να συμμετέχουν στον καθορισμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των εθνικών μέτρων. Το Ηνωμένο Βασίλειο πρότεινε να καταρτίζονται κώδικες δεοντολογίας από εκπροσώπους της βιομηχανίας, σύμφωνα με την αρχή της αυτορρύθμισης. Η Γερμανία, από τη μεριά της, δήλωσε ότι, αν και οι κώδικες δεοντολογίας καταρτίστηκαν από εκπροσώπους της βιομηχανίας, στη συζήτηση συνέβαλαν επίσης οι δημόσιες αρχές, οι καταναλωτές και οι επιστήμονες. Στο Βέλγιο, τη Γαλλία και τη Φινλανδία συμμετείχαν στη διαδικασία και οι δημόσιες αρχές, ενώ στην Ιρλανδία οι δημόσιες αρχές **και** οι καταναλωτές διαδραμάτισαν ισότιμο ρόλο. Οι Κάτω Χώρες δήλωσαν ότι, με πρωτοβουλία των ISP, οι δημόσιες αρχές, οι ανοικτές γραμμές καταγγελίας κρουσμάτων παιδικής πορνογραφίας και διακρίσεων (hotlines) και οι οργανώσεις προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων συμμετέχουν στην κατάρτιση του συστήματος «κοινοποίησης και απόσυρσης περιεχομένου» κατά τα πρότυπα της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

3.1.2. Παράνομο και επιβλαβές περιεχόμενο

Η Γερμανία, η Σουηδία και η Λιθουανία δήλωσαν ότι θέσπισαν **συμπληρωματικές ειδικές νομικές απαιτήσεις** σχετικά με τις υποχρεώσεις των φορέων όσον αφορά το παράνομο περιεχόμενο που φιλοξενούν. Επτά κράτη μέλη¹⁹ καθώς και η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ισλανδία και η Νορβηγία αναφέρονται στις διατάξεις για την εφαρμογή της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Στη Σουηδία υπάρχει ειδικός νόμος που ορίζει ότι οποιοσδήποτε λειτουργεί στο Διαδίκτυο φέρει ευθύνη για το περιεχόμενο που παρέχει, συμπεριλαμβανομένου του καθήκοντος να το αποσύρει ή να εμποδίζει με άλλο τρόπο την περαιτέρω διάδοση πληροφοριών που καλύπτονται σαφώς από τις διατάξεις του εθνικού ποινικού κώδικα.

¹⁷ Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Αυστρία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο.

¹⁸ Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Ηνωμένο Βασίλειο.

¹⁹ Βέλγιο, Δανία, Ισπανία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία.

Η Λιθουανία και η Πολωνία δήλωσαν ότι ισχύουν ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά την **ενημέρωση των δικαστικών και/ή των αστυνομικών αρχών για την ύπαρξη παράνομου περιεχομένου**. Το Λουξεμβούργο και η Ισλανδία δήλωσαν ότι στην πράξη ισχύει η υποχρέωση απόσυρσης του παράνομου περιεχομένου από τη στιγμή που οι φορείς πληροφορηθούν την ύπαρξή του, ειδικά η περίπτωση αυτή εμπίπτει στις διατάξεις του ποινικού δικαίου. Κανένα άλλο κράτος δεν ανέφερε την ύπαρξη τέτοιων ειδικών απαιτήσεων. Η Πορτογαλία δήλωσε ότι για τη μεταφορά της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο θα θεσπιστούν κανόνες προς αυτή την κατεύθυνση. Η Δανία, η Ιρλανδία και η Σουηδία δήλωσαν ότι στην πράξη υπάρχει συνεχής συνεργασία ανάμεσα στην αστυνομία και στους ISP, ενώ στη Γαλλία και την Ελλάδα ισχύουν ειδικές υποχρεώσεις για τη διατήρηση δεδομένων εκ μέρους των ISP, ώστε να συμβάλλουν στην αναζήτηση και στη δίωξη δραστών εγκλημάτων, ιδιαίτερα εάν πρόκειται για εγκλήματα με θύματα ανηλίκους.

Διαδικασίες κοινοποίησης και απόσυρσης

Οι όροι βάσει των οποίων ένας πάροχος που φιλοξενεί περιεχόμενο απαλλάσσεται από την ευθύνη που ορίζεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 στοιχείο β της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελούν τη βάση για το σχεδιασμό διαδικασιών κοινοποίησης και απόσυρσης του παράνομου και επιβλαβούς περιεχομένου²⁰ από τα εμπλεκόμενα μέρη. Όταν εκδόθηκε η οδηγία, αποφασίστηκε να μην ρυθμίζονται σε αυτή οι διαδικασίες κοινοποίησης και απόσυρσης. Αντιθέτως, το άρθρο 16 και η αιτιολογική σκέψη 40 ενθαρρύνουν ρητώς την αυτορρύθμιση σε αυτόν τον τομέα²¹. Την προσέγγιση αυτή ακολούθησαν επίσης τα κράτη μέλη στην εθνική νομοθεσία τους για τη μεταφορά της εν λόγω οδηγίας. Από τα κράτη μέλη που έχουν μεταφέρει την οδηγία στην εθνική τους νομοθεσία, μόνον η Φινλανδία έχει συμπεριλάβει νομική διάταξη για τη θέσπιση διαδικασίας κοινοποίησης και απόσυρσης, η οποία αφορά μόνον τις παραβιάσεις της νομοθεσίας περί δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας²². Όλα τα άλλα κράτη μέλη ακολούθησαν την προσέγγιση που υιοθετεί η οδηγία, αφήνοντας το θέμα αυτό για αυτορρύθμιση. Σύμφωνα με το άρθρο 21 παράγραφος 2, που ορίζει ότι η Επιτροπή εξετάζει την ανάγκη να διατυπωθούν προτάσεις σχετικά με τις διαδικασίες κοινοποίησης και απόσυρσης, η Επιτροπή έχει ενθαρρύνει ενεργά τα ενδιαφερόμενα μέρη να σχεδιάσουν διαδικασίες κοινοποίησης και απόσυρσης και έχει συστηματικά συγκεντρώσει και αναλύσει στοιχεία σχετικά με τις νεοεμφανιζόμενες διαδικασίες.

Οι ανοικτές γραμμές δέχονται καταγγελίες του κοινού σχετικά με παράνομο περιεχόμενο. Αφού εξετάσουν την καταγγελία, τη διαβιβάζουν στον αρμόδιο φορέα - αστυνομία, παρόχους υπηρεσιών Διαδικτύου ή μια συνεργαζόμενη ανοικτή γραμμή. Η δημιουργία ευρωπαϊκού δικτύου ανοικτών γραμμών για την πλήρη γεωγραφική αλλά και γλωσσική κάλυψη της ΕΕ ήταν ένας από τους βασικούς στόχους του σχεδίου δράσης για ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου 1999-2004, αφού στα αρχικά στάδια του σχεδίου ανοικτές γραμμές υπήρχαν μόνον σε μικρό αριθμό κρατών μελών.

²⁰ Μηχανισμοί που εφαρμόζουν τα ενδιαφερόμενα μέρη και αποσκοπούν στον εντοπισμό του παράνομου περιεχομένου που φιλοξενείται στο διαδίκτυο και στη διευκόλυνση της ταχείας απόσυρσής του.

²¹ Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά την έκδοση της οδηγίας το 2000, κάλεσε την Επιτροπή να ενθαρρύνει τη θέσπιση διαδικασιών κοινοποίησης και απόσυρσης από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Το ψήφισμα νομοθετικού περιεχομένου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και η κοινή θέση του Συμβουλίου για την έκδοση της οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά, 4.5.2000, ΕΕ C 041, 7.2.2001, σ. 38.

²² Μεταξύ των χωρών ΕΟΧ τη διαδικασία κοινοποίησης και απόσυρσης έχει κατοχυρώσει νομοθετικά και η Ισλανδία.

Δεκατρία κράτη μέλη²³ όπως και η Λιθουανία, η Πολωνία, η Ισλανδία και η Νορβηγία δήλωσαν ότι έχουν δημιουργηθεί **ανοικτές γραμμές** για τη διεκπεραίωση καταγγελιών σχετικά με παράνομο ή επιβλαβές περιεχόμενο. Στη Δανία, τη Γερμανία, το Λουξεμβούργο, την Αυστρία και τη Νορβηγία, ιδίως όσον αφορά την παιδική πορνογραφία, οι ανοικτές γραμμές παρέχονται από την αστυνομία. Στην Ουγγαρία πρόκειται να λειτουργήσει ανοικτή γραμμή στο προσεχές μέλλον.

Σε δεκατρία κράτη μέλη²⁴ και την Ισλανδία λειτουργούν «ανοικτές γραμμές» που είναι συνδεδεμένες με το ευρωπαϊκό δίκτυο «ανοικτών γραμμών» (INHOPE)²⁵ - το οποίο χρηματοδοτείται από την Επιτροπή και είναι μέρος του προγράμματος για ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου. Από το Δεκέμβριο του 2001 έως το Μάιο του 2002 τα μέλη του INHOPE επεξεργάστηκαν περισσότερες από 35.000 καταγγελίες.

Η αποτελεσματικότητα των «ανοικτών γραμμών» μπορεί να αυξηθεί εάν η ύπαρξή τους γίνει ευρύτερα γνωστή στους χρήστες του Διαδικτύου. Έχουν πραγματοποιηθεί σχετικές **εκστρατείες** σε οχτώ κράτη μέλη²⁶ και στην Πολωνία. Σε άλλα κράτη οι ανοικτές γραμμές βασίζονται στην ύπαρξη διαφόρων σχετικών ιστοχώρων.

Σε γενικές γραμμές, τα κράτη που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο εξακολουθούν να κρίνουν **σημαντική** την ύπαρξη **ανοικτών γραμμών**, καθώς τις θεωρούν αποτελεσματικό εργαλείο για τη μείωση της έκτασης του παράνομου περιεχομένου και της δυνατότητας πρόσβασης σε αυτό. Εντούτοις, κανένα από τα κράτη που συμμετείχε στο ερωτηματολόγιο δεν έχει λάβει μέτρα για την αξιολόγηση της πραγματικής αποτελεσματικότητας των ανοικτών γραμμών. Η Ιρλανδία δήλωσε, ωστόσο, ότι ο αριθμός των καταγγελιών που έχει δεχθεί η ανοικτή γραμμή δείχνει ότι το κοινό γνωρίζει την ύπαρξή της και την ευκαιρία που παρέχει στους χρήστες να αντιδρούν στο παράνομο υλικό που κυκλοφορεί στο Διαδίκτυο.

Όσον αφορά τη **γεωγραφική προέλευση του παράνομου περιεχομένου**, τα περισσότερα κράτη μέλη βεβαιώνουν ότι οι ιστοχώροι στους οποίους διατίθεται βρίσκονται, στην πλειονότητά τους, **εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης**.

3.1.3. Φιλτράρισμα και διαπαιδαγώγηση

Για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Διαδικτύου, πρέπει να εντοπίζεται έγκαιρα το παράνομο και επιβλαβές περιεχόμενο. Τα συστήματα διαβάθμισης και φιλτραρίσματος μπορούν να επιτρέπουν στους χρήστες να επιλέγουν το περιεχόμενο που επιθυμούν να λαμβάνουν.

Στη Γερμανία, από την έναρξη ισχύος του *Jugendmedienschutz-Staatsvertrag* την 1η Απριλίου 2003, οι ISP υποχρεούνται να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά και οι ανήλικοι δεν έχουν πρόσβαση σε επιβλαβές περιεχόμενο. Οι ISP μπορούν να ανταποκρίνονται στην υποχρέωση αυτή με τεχνικά μέσα, τα οποία πρέπει να αξιολογούνται και να δοκιμάζονται από τις αρχές. Αυτό σημαίνει ότι οι ISP πρέπει να συμμετέχουν στο σχεδιασμό λογισμικού φιλτραρίσματος και ότι οι παραγωγοί λογισμικού πρέπει να το διαθέτουν αποτελεσματικά στην αγορά. Η

²³ Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο

²⁴ Βέλγιο (Child Focus), Δανία (Red Barnet), Γερμανία (FSM, ECO, jugendschutz.net), Ελλάδα (Netwatch), Ισπανία (Protegeles), Γαλλία (AFA-France), Ιρλανδία (Hotline), Ιταλία (Save the Children Italy), Κάτω Χώρες (Meldpunt-), Αυστρία (Stoptline), Φινλανδία (Save the Children Finland), Σουηδία (Save the Children Sweden), Ηνωμένο Βασίλειο (IWF).

²⁵ <http://www.inhope.org>

²⁶ Δανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Φινλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο.

Γαλλία αποφάσισε να δημιουργήσει ηλεκτρονικό κατάλογο «γαλλόφωνων» ιστοχώρων για όλες τις ηλικίες. Οι εκδότες των ιστοχώρων αυτών, για να συμπεριληφθούν στον κατάλογο, πρέπει να έχουν διαβεβαιώσει ότι έχουν υιοθετήσει έναν χάρτη ποιότητας. Ο κατάλογος αυτός θα χρησιμεύει επίσης ως πηγή πληροφοριών για προγράμματα φιλτραρίσματος, τα οποία θα μπορούν να προτείνουν στους χρήστες του Διαδικτύου τη δυνατότητα να περιορίζονται μόνον στους ιστοχώρους που περιλαμβάνονται στον κατάλογο.

Οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο κάνουν λόγο για την Internet Content Rating Association (ICRA) (Ένωση Διαβάθμισης Περιεχομένου Διαδικτύου)²⁷, η οποία επιτρέπει στους διαχειριστές ιστοχώρων να υποβάλουν αίτηση για διαβάθμιση σε εθελοντική βάση. Αυτό επιτρέπει στους γονείς να περιορίζουν την πρόσβαση στους ιστοχώρους με την καταλληλότερη διαβάθμιση. Η ICRA, που έχει χρηματοδοτηθεί από το σχέδιο δράσης για ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου, έχει σχεδιάσει ένα σύστημα διαβάθμισης περιεχομένου που ανταποκρίνεται στις ευρωπαϊκές και διεθνείς ανάγκες. Οι πάροχοι περιεχομένου διαβαθμίζουν οι ίδιοι το περιεχόμενο των ιστοχώρων τους. Οι γονείς είναι ελεύθεροι να καθορίζουν κριτήρια αποδοχής ανάλογα με τις δικές τους προσωπικές και πολιτιστικές προτιμήσεις και πεποιθήσεις.

Στην Πολωνία τρεις οργανώσεις σχεδιάζουν συστήματα φιλτραρίσματος και/ή διαβάθμισης για το Διαδίκτυο. Στη Λιθουανία πραγματοποιήθηκε ανοικτός διαγωνισμός για τη δοκιμή φίλτρων και συστημάτων διαβάθμισης και πρόκειται να δημοσιευθούν συστάσεις για τα φίλτρα και τα συστήματα διαβάθμισης που θα απευθύνονται στο κοινό και στους ISP.

Η Νορβηγία δήλωσε ότι τα αριθμητικά στοιχεία της έρευνας δείχνουν ότι οι γονείς κατά κανόνα δεν έχουν εμπιστοσύνη στο φιλτράρισμα ως εργαλείο και ότι η ευαισθητοποίηση και ο διάλογος μεταξύ γονιών και παιδιών αποτελεί τον καλύτερο τρόπο για τη διαμόρφωση ασφαλούς περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με το τμήμα II παράγραφος 4 της σύστασης, η **βιομηχανία** έχει επίσης καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για να συμβάλει στην καθιέρωση ασφαλέστερου Διαδικτύου με την έρευνα για συστήματα φιλτραρίσματος και κατάταξης και τη δημιουργία «περιφραγμένων κήπων» (walled gardens). Οι «περιφραγμένοι κήποι» αποτελούνται από ειδικές πύλες εισόδου στο Διαδίκτυο, όπου οι φορείς παροχής υπηρεσιών εγγυώνται την ποιότητα των ιστοχώρων στους οποίους παρέχουν πρόσβαση.

Στη Γερμανία αποφασίστηκε ότι κατά το σχεδιασμό των συστημάτων φιλτραρίσματος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές ηλικίας και ότι πρέπει να αναπτυχθούν «περιφραγμένοι κήποι». Οι ISP πρέπει, εφόσον είναι δυνατόν, να παρέχουν χωρίς χρέωση τέτοιους «περιφραγμένους κήπους».

Σε τρία κράτη μέλη²⁸ οι ISP υποχρεούνται να ενημερώνουν τους συνδρομητές σχετικά με τα διαθέσιμα συστήματα φιλτραρίσματος και διαβάθμισης και/ή το λογισμικό εξακρίβωσης της ηλικίας. Στην Ουγγαρία ο ISP απαιτεί από τους παρόχους να εξασφαλίζουν εύκολη πρόσβαση στα συστήματα φιλτραρίσματος ή να δίνουν πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες αυτές.

²⁷ <http://www.icra.org>

²⁸ Γαλλία, Γερμανία- νομοθεσία. Ιρλανδία - κώδικας δεοντολογίας.

Το 2003 πραγματοποιήθηκαν **εκστρατείες** για την ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου σε 12 κράτη μέλη²⁹ καθώς και στην Πολωνία, την Ισλανδία και τη Νορβηγία. Στη Λιθουανία το Υπουργείο Πολιτισμού θα εκδώσει πριν από το τέλος του έτους εντολή επισήμανσης και το Υπουργείο Παιδείας θα παράσχει ενημέρωση και σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς λειτουργούς και για το ευρύ κοινό. Και στο σημείο αυτό, ορισμένα κράτη μέλη επισήμαναν τη σημασία των σχολείων ως κατάλληλων χώρων για τη λήψη εκπαιδευτικών μέτρων, π.χ. υπό το ευρύτερο πρίσμα της εκπαίδευσης για τα επικοινωνιακά μέσα.

Πολλά από τα κράτη που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο αναγνωρίζουν τις προκλήσεις του Διαδικτύου. Ωστόσο, κανένα δεν θεωρεί ότι υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι οι φόβοι του κοινού για το παράνομο και επιβλαβές περιεχόμενο θα μπορούσαν να επιβραδύνουν την ανάπτυξη του Διαδικτύου.

Στο τμήμα III της σύστασης η **Επιτροπή** καλείται να διευκολύνει τη δικτύωση των αρχών που είναι αρμόδιες για τον καθορισμό και την εφαρμογή των εθνικών πλαισίων αυτορρύθμισης και για την ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών και να προωθήσει τη διεθνή συνεργασία. Στόχος του «σχεδίου δράσης για ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου» (για την περίοδο 1999 - 2002) ήταν η δημιουργία ευρωπαϊκού συστήματος ανοικτών γραμμών επικοινωνίας, η κατάρτιση ευρωπαϊκού συστήματος για το φιλτράρισμα και τη διαβάθμιση του περιεχομένου του Διαδικτύου και η προώθηση μιας σειράς εκπαιδευτικών ενεργειών και ενεργειών ευαισθητοποίησης. Το νέο σχέδιο δράσης (2003–2004) έχει σκοπό να αξιοποιήσει την πρόοδο που έχει ήδη συντελεστεί και να παραγάγει προστιθέμενη αξία, επεκτείνοντας το πρόγραμμα στις νέες επιγραμμικές τεχνολογίες, όπως το περιεχόμενο σε κινητή μορφή και το ευρυζωνικό περιεχόμενο, οι χώροι συνομιλίας και τα στιγμιαία μηνύματα.

3.1.4. Ευρωπαϊκή και διεθνής συνεργασία

Η Γαλλία και η Πορτογαλία κάνουν θετική μνεία στη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο, η οποία θα ενισχύσει τις διατάξεις για την παιδική πορνογραφία σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Γερμανία θεωρεί ότι πραγματική διεθνής συνεργασία υπάρχει μόνον στον τομέα της καταπολέμησης της παιδικής πορνογραφίας και ότι θα ήταν ευπρόσδεκτη μια πιο αποτελεσματική συνεργασία σε άλλους τομείς που αφορούν το παράνομο ή επιβλαβές περιεχόμενο.

Η Δανία δήλωσε ότι η σημερινή συνεργασία αποδίδει θετικούς καρπούς. Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ικανοποιημένο με το επίπεδο της ευρωπαϊκής συνεργασίας, αλλά θεωρεί ότι είναι πιο σημαντικό το ευρύτερο διεθνές πλαίσιο. Το Λουξεμβούργο έκρινε ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω συγκριτική αξιολόγηση και ορθές πρακτικές. Η Αυστρία θα ήθελε να υπάρχει μεγαλύτερη συνεργασία όσον αφορά το λογισμικό διαβάθμισης και φιλτραρίσματος. Ορισμένες χώρες έκριναν ότι το επίπεδο της συνεργασίας ήταν ανεπαρκές³⁰, ότι θα ήταν επωφελής μια αποτελεσματικότερη συνεργασία³¹ ή ότι ήταν δύσκολη η αξιολόγηση του επιπέδου της συνεργασίας³². Η Πολωνία πρότεινε να δημιουργηθεί στην Ευρώπη διεθνής ανοικτή γραμμή ώστε να ενισχυθούν οι κοινές προσπάθειες και πρωτοβουλίες. Η Ουγγαρία είναι υπέρ της δημιουργία διεθνούς δικτύου ανοικτών γραμμών.

²⁹ Βέλγιο, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο

³⁰ Ελλάδα, Πολωνία

³¹ Εσθονία, Τουρκία, Ισλανδία

³² Λιουανία

3.1.5. UMTS (παγκόσμιο σύστημα κινητών τηλεπικοινωνιών)

Η Γερμανία, η Γαλλία και η Φινλανδία δήλωσαν ότι οι κινητές τηλεπικοινωνίες, ιδιαίτερα μέσω του UMTS, υπόκεινται σε ρύθμιση. Η Σουηδία θεωρεί ότι η νομοθεσία της για το παράνομο περιεχόμενο εφαρμόζεται κατ' αρχήν στις κινητές τηλεπικοινωνίες, αλλά δήλωσε ότι αυτό δεν έχει δοκιμαστεί ενώπιον των δικαστηρίων. Οι Κάτω Χώρες ισχυρίστηκαν ότι οι διατάξεις αυτορρύθμισης συντάχθηκαν κατά τεχνολογικά ουδέτερο τρόπο, αλλά περιορίζονται στις «φιλοξενούμενες πληροφορίες». Ωστόσο, θα μπορούσαν κατ' αρχήν να εφαρμοστούν και στο UMTS. Τη σημασία της τεχνολογικής ουδετερότητας όλων των εφαρμοστέων κανόνων επισημαίνει και η Ουγγαρία. Το Ηνωμένο Βασίλειο δήλωσε ότι βρίσκεται στο στάδιο της κατάρτισης ρυθμιστικού κώδικα αυτορρύθμισης και η Νορβηγία επεσήμανε ότι η επέκταση του σχεδίου δράσης για ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου αποσκοπεί να επιτρέψει στις πρωτοβουλίες αυτορρύθμισης να καλύψουν και το δίκτυο UMTS. Η Δανία αναφέρθηκε σε κώδικα δεοντολογίας για τις την υπηρεσίες σύντομων μηνυμάτων (SMS).

3.1.6. Έλεγχος των ομάδων συνομιλίας (chat)

Η Γερμανία και η Νορβηγία θεωρούν ότι ο έλεγχος των ομάδων συνομιλίας αποτελεί ευθύνη των φορέων εκμετάλλευσης/παροχής τέτοιων ομάδων και όχι της κυβέρνησης. Στις Κάτω Χώρες πραγματοποιούνται διαπραγματεύσεις μεταξύ κυβέρνησης, παρόχων ομάδων συνομιλίας και οργανώσεων για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού. Η Ελλάδα έχει συστήσει ειδική αστυνομική μονάδα που ασχολείται με την πλοήγηση στο Διαδίκτυο. Η Σουηδία δήλωσε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι υπηρεσίες ομάδων συνομιλίας καλύπτονται από το βασικό συνταγματικό της δίκαιο (κατοχύρωση του δικαίωμα έκφρασης).

Η Ιρλανδία, η Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ουγγαρία και η Λιθουανία δήλωσαν ότι η διαχείριση των χώρων συνομιλίας γίνεται από συντονιστές που ορίζονται με πρωτοβουλία των παρόχων ομάδων συνομιλίας.

Στη Δανία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, τη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο πραγματοποιήθηκαν εκστρατείες ευαισθητοποίησης για τους κινδύνους που εγκυμονούν οι ομάδες συνομιλίας. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ύστερα από ορισμένες ιστορίες που δέχθηκαν μεγάλη προβολή στα μέσα ενημέρωσης, γίνεται συχνά αναφορά στις κατευθυντήριες γραμμές για ασφαλέστερη πλοήγηση στο Διαδίκτυο και στην ανάγκη οι γονείς να επιβλέπουν τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά τους χρησιμοποιούν τους υπολογιστές - ιδιαίτερα τους χώρους συνομιλίας. Η Δανία δήλωσε ότι συχνά χρησιμοποιούνται κουμπιά που δίνουν την εντολή «αγνοήστε» (ignore buttons), τα οποία επιτρέπουν σε ένα χρήστη να αφαιρεί τη δυνατότητα επικοινωνίας από άλλους συγκεκριμένους χρήστες. Η Πολωνία αναφέρθηκε σε ένα ειδικό έντυπο για τις ομάδες συνομιλίας που περιέχεται στην ιστοσελίδα της ανοικτής γραμμής που διατηρεί.

3.1.7. Δικαίωμα απάντησης

Στη Δανία, τη Γερμανία και την Πολωνία το δικαίωμα απάντησης καλύπτει όλα τα μέσα, συμπεριλαμβανομένου του Διαδικτύου. Στην Αυστρία το δικαίωμα απάντησης έχει σχεδιαστεί για να καλύπτει τα μέσα επιγραμμικής σύνδεσης και καταβάλλονται προσπάθειες για την αποσαφήνιση της σχετικής νομοθεσίας. Στο Βέλγιο (σε ομοσπονδιακό επίπεδο) και τη Γαλλία υπάρχουν σχέδια νόμου που προβλέπουν την προσαρμογή του δικαιώματος απάντησης ώστε να καλύπτει και τα μέσα επιγραμμικής σύνδεσης· η νομοθεσία αυτή δεν έχει ακόμα εγκριθεί. Στην Ουγγαρία, στο πλαίσιο του συστήματος αυτορρύθμισης, ο κώδικας δεοντολογίας προβλέπει την εφαρμογή των γενικών κανόνων του δικαιώματος απάντησης

στις ειδικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν το Διαδίκτυο. Η Ελλάδα, οι Κάτω Χώρες, η Πορτογαλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Λιθουανία και η Νορβηγία δηλώνουν ότι δεν διαθέτουν ειδική ρύθμιση. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Νορβηγία δεν θεωρούν ότι αυτό αποτελεί σημαντικό πρόβλημα. Στη Σουηδία ο τύπος έχει το δικό του κώδικα δεοντολογίας, που συμπεριλαμβάνει το δικαίωμα απάντησης (διαμεσολαβητής τύπου - Press Ombudsman). Ο διαμεσολαβητής τύπου μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να ασχολείται με δημοσιεύσεις του Διαδικτύου. Η Λιθουανία δήλωσε ότι θα τεθούν σε εφαρμογή κώδικες που βασίζονται στην αυτορρύθμιση.

Τα περισσότερα από τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετείχαν στις δημόσιες διαβουλεύσεις για την οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα» και σχολίασαν το **δικαίωμα απάντησης** σε σχέση με τις τηλεοπτικές υπηρεσίες πιστεύουν ότι η ισχύουσα διάταξη είναι επαρκής και δεν απαιτείται περαιτέρω ρύθμιση. Ορισμένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη θεώρησαν ότι πρέπει να θεσπιστεί **δικαίωμα απάντησης που θα ισχύει για όλα τα ηλεκτρονικά μέσα**. Όσον αφορά τα μέσα επιγραμμικής σύνδεσης, πρέπει, για παράδειγμα, να υπάρχει πραγματικό δικαίωμα απάντησης και στην περίπτωση που ο ισχυρισμός που θίγει το άτομο δημοσιεύεται σε άλλη χώρα.

3.2. Ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις

Στην οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα», στο άρθρο 22 παράγραφος 3, προβλέπεται ότι πρέπει να προηγείται **ακουστική προειδοποίηση** των προγραμμάτων που ενδέχεται να είναι επιβλαβή για τους ανηλίκους ή τα προγράμματα αυτά πρέπει να επισημαίνονται με την παρουσία **οπτικού συμβόλου** καθ' όλη τη διάρκειά τους. Το 2000 όλα τα κράτη μέλη που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο είχαν μεταφέρει το εν λόγω άρθρο στις εθνικές νομοθεσίες τους.

Η Κύπρος, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Ισλανδία και η Νορβηγία δήλωσαν επίσης ότι είχαν μεταφέρει το εν λόγω άρθρο στην εθνική τους νομοθεσία, ενώ η Τουρκία δήλωσε ότι πρόκειται να πράξει το ίδιο. Η Λιθουανία και η Πολωνία δήλωσαν ότι, αν και η νομοθεσία δεν επιβάλλει την εμφάνιση οπτικών συμβόλων στην οθόνη, οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς τα χρησιμοποιούν σε εθελοντική βάση, ενώ η Εσθονία δήλωσε ότι στην πράξη χρησιμοποιούνται ακουστικές προειδοποιήσεις, αν και δεν υπάρχει σχετική υποχρέωση.

Οκτώ κράτη μέλη³³ δήλωσαν ότι η ακουστική προειδοποίηση και/ή τα οπτικά σύμβολα κρίθηκαν αποτελεσματικά ή τουλάχιστον χρήσιμα. Η Αυστρία θεωρεί ότι το σύστημα αυτό είναι αποτελεσματικό μόνον όταν εφαρμόζεται μαζί με άλλα μέτρα, όπως τα προγράμματα για την ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης των μέσων, και η Νορβηγία κρίνει ότι το σύστημα έχει πολλές δυνατότητες. Η Σλοβενία δήλωσε ότι είναι πολύ νωρίς για να κριθεί η αποτελεσματικότητα των μέτρων που εφαρμόστηκαν.

Το Βέλγιο (η γαλλόφωνη κοινότητα) δήλωσε, μεταξύ άλλων, ότι από την αξιολόγηση του *συστήματος επισημάνσης* που εφάρμοσε προέκυψαν τα εξής: ανεπαρκής ορατότητα των σημάτων, ανάγκη παραμονής του σήματος την οθόνη σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος, ανάγκη επέκτασης του συστήματος στις εκπομπές λόγου, στα reality show, κτλ.

Στο τμήμα I παράγραφος 2 της σύστασης **τα κράτη μέλη** καλούνται να ενθαρρύνουν τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς που υπόκεινται στη δικαιοδοσία τους να διεξάγουν έρευνες και να πειραματιστούν σε εθελοντική βάση με νέα μέσα για την προστασία των ανηλίκων και

³³ Δανία, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο.

την ενημέρωση των τηλεθεατών, συμπληρώνοντας έτσι το εθνικό και το κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο που καλύπτει τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των κρατών μελών, η **αυτορρύθμιση** φαίνεται να είναι λιγότερο ισχυρή στον τομέα των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών σε σύγκριση με το Διαδίκτυο. Στις Κάτω Χώρες θεσπίστηκε το αυτορρυθμιστικό σύστημα διαβάθμισης NICAM «Kijkwijzer», το οποίο είχε ήδη προβλεφθεί το 2000 και το οποίο καλύπτει διάφορα μέσα, συμπεριλαμβανομένων των ραδιοτηλεοπτικών³⁴.

Όπως και το 2000, σε ορισμένα κράτη μέλη οι κρατικοί και οι ιδιωτικοί ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί διαφοροποιούνται όσον αφορά την αυτορρύθμιση. Σε εννιά κράτη μέλη³⁵ και στη Νορβηγία θεσπίστηκαν κώδικες δεοντολογίας. Στη Γερμανία οι κρατικοί ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί διαθέτουν κατευθυντήριες γραμμές, ενώ οι ιδιωτικοί φορείς εφαρμόζουν αυτορρύθμιση βάσει κώδικα δεοντολογίας. Στην Ιταλία τόσο οι κρατικοί όσο και οι ιδιωτικοί ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί κατέληξαν σε σύστημα αυτορρύθμισης με κώδικα δεοντολογίας. Στη Σουηδία δεν υπάρχει καμία πρωτοβουλία αυτορρύθμισης που να καλύπτει όλη τη βιομηχανία, αλλά ορισμένα κανάλια δίνουν τις δικές τους συστάσεις με βάση την ηλικία.

Στην Κύπρο, την Εσθονία, την Πολωνία και τη Σλοβενία έχουν θεσπιστεί συστήματα αυτορρύθμισης. Στην Εσθονία και στη Σλοβενία μόνον ορισμένες διατάξεις αφορούν την προστασία των ανηλίκων. Στην Τσεχική Δημοκρατία ο κρατικός ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός υιοθέτησε κώδικα δεοντολογίας για την προστασία των ανηλίκων, αλλά μόνον όσον αφορά τις ειδήσεις. Η Γαλλία εφαρμόζει σύστημα από κοινού ρύθμισης και οι διατάξεις για την προστασία των ανηλίκων αφορούν ειδικά την ταξινόμηση των προγραμμάτων. Το Ηνωμένο Βασίλειο υποστήριξε ότι η αυτορρύθμιση διαδραματίζει περιορισμένο ρόλο μετά την εισαγωγή του νέου νόμου για τις επικοινωνίες (Communications Act).

Οι εισηγήσεις που κατατέθηκαν στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων για την οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα» δείχνουν ότι τα πρότυπα από κοινού ρύθμισης λειτουργούν πολύ καλά σε ορισμένα κράτη μέλη, αλλά ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη υποστήριξαν ότι οι κώδικες δεοντολογίας είναι ανεπαρκείς αν δεν υπάρχει έλεγχος εκ μέρους των δημόσιων αρχών.

3.2.1. Συστήματα φιλτραρίσματος

Στο ψήφισμά του της 11ης Απριλίου 2002³⁶ για την πρώτη έκθεση αξιολόγησης της σύστασης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλεί την Επιτροπή να προωθήσει τη δημιουργία συστημάτων για φιλτράρισμα περιεχομένου φιλικών προς το χρήστη και σε προσιτές τιμές, ούτως ώστε να παράσχει αποτελεσματική υποστήριξη για τον έλεγχο εκ μέρους των γονέων της χρήσης του Διαδικτύου και των οπτικοακουστικών μέσων.

³⁴ Το σύστημα NICAM *Kijkwijzer* συζητήθηκε ενδελεχώς στην (πρώτη) έκθεση αξιολόγησης προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1998 για την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί μπορούν να μεταδίδουν πιθανό επιβλαβές περιεχόμενο μόνον εάν είναι μέλη μίας οργάνωσης που ασχολείται με την ταξινόμηση του περιεχομένου, αναγνωρισμένης από την κυβέρνηση. Το σύστημα NICAM περιλαμβάνει επίσης κώδικα δεοντολογίας.

³⁵ Βέλγιο (γαλλόφωνη κοινότητα), Δανία, Ελλάδα, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Αυστρία, Πορτογαλία, Φινλανδία.

³⁶ C5-0191/2001 - 2001/2087(COS).

Τα συστήματα φιλτραρίσματος χρησιμοποιούνται μόνον για τις ψηφιακές εκπομπές. Το ηλεκτρονικό κλειδίωμα εφαρμόζεται σε εννιά κράτη μέλη³⁷ καθώς και στη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Σλοβενία και την Ισλανδία. Η Γερμανία, όπως και το 2000, κάνει διάκριση μεταξύ των ψηφιακών κρατικών ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, για τους οποίους ισχύει η ίδια πολιτική με εκείνη των αναλογικών κρατικών ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών (ειδική ζώνη προβολής, προειδοποίηση με σήματα και ακουστικά μέσα), και των ψηφιακών ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, στους οποίους η ζώνη ειδικής προβολής μπορεί να αντικατασταθεί από ειδική τεχνική με κωδικό αναγνώρισης (PIN). Μόνον το Βέλγιο (γαλλόφωνη κοινότητα), η Γερμανία και η Σουηδία πιστεύουν ότι το κοινό γνωρίζει αυτά τα συστήματα κρυπτογράφησης και μόνον η Γερμανία³⁸ θεωρεί ότι τα μέτρα αυτά είναι αποτελεσματικά.

Στο τμήμα II παράγραφος 4 της σύστασης **η βιομηχανία και τα ενδιαφερόμενα μέρη** καλούνται επίσης να αναπτύξουν θετικά μέτρα υπέρ των ανηλίκων, συμπεριλαμβανομένων πρωτοβουλιών για τη διευκόλυνση της ευρύτερης πρόσβασής τους στις οπτικοακουστικές υπηρεσίες, αποφεύγοντας ταυτόχρονα το εν δυνάμει επιβλαβές περιεχόμενο.

Η **βιομηχανία** δραστηριοποιήθηκε κυρίως μέσω της κοινοπραξίας DVB (Digital Video Broadcasting consortium) – η οποία αποτελείται από περισσότερες από 200 οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών (κρατικών και ιδιωτικών), κατασκευαστών εξοπλισμού για τους καταναλωτές και τους επαγγελματίες, φορέων εκμετάλλευσης δορυφορικών, καλωδιακών και επίγειων δικτύων και ρυθμιστών — και με τον οποίο η Επιτροπή βρίσκεται σε συνεχή επαφή. Στο ψήφισμά του της 11ης Απριλίου 2002³⁹ για την πρώτη έκθεση αξιολόγησης της σύστασης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενθαρρύνει την DVB να καταβάλει προσπάθειες για την ανάπτυξη αξιόπιστων συστημάτων φιλτραρίσματος και διαβάθμισης για τις ψηφιακές εκπομπές. Στις 5 Ιουνίου 2003 η Επιτροπή απέστειλε επιστολή στην DVB ζητώντας πληροφορίες για τις εργασίες του στον τομέα αυτό. Έως τώρα δεν έχει λάβει απάντηση εκ μέρους της DVB.

3.3. Ικανότητα χρήσης των μέσων

Το μεταβαλλόμενο τοπίο στο χώρο των μέσων ενημέρωσης και επικοινωνίας, ως συνέπεια νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας των μέσων, επιβάλλει να διδάξουμε στα παιδιά (και στους γονείς) να χρησιμοποιούν τα μέσα αυτά αποτελεσματικά. Το να γνωρίζει κανείς που μπορεί να βρίσκει πληροφορίες και πώς να τις ερμηνεύει αποτελεί σήμερα ουσιαστική δεξιότητα.

Το πρόγραμμα εργασίας 2003 - 2004 του προγράμματος για ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου περιλαμβάνει συγκεκριμένα πρόσκληση υποβολής προσφορών για την επίτευξη

³⁷ Βέλγιο, Γερμανία, Ελλάδα, Γαλλία, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο.
³⁸ Στη Γερμανία χρησιμοποιείται ειδικό είδος ηλεκτρονικού κλειδώματος, γνωστό ως «Vorsperre». Ο θεατής πρέπει να πληκτρολογήσει τετραψήφιο κώδικα αναγνώρισης (PIN) για να αποκρυπτογραφήσει εκπομπή που έχει κρυπτογραφηθεί (“vorgesperrt”) από τον τηλεοπτικό σταθμό. Αν δεν πληκτρολογήσει το σωστό κωδικό η οθόνη παραμένει χωρίς εικόνα (χωρίς επεξηγηματικό μήνυμα) και χωρίς ήχο. Σύμφωνα με μελέτη το σύστημα κρυπτογράφησης έτυχε θετικής υποδοχής από τους θεατές. Εκτός από το γεγονός ότι το σύστημα αυτό γίνεται θετικά αποδεκτό ως μέσο για την προστασία των ανηλίκων, το 73% των συνδρομητών δεν θεωρεί ότι είναι «ενοχλητικό» ή άβολο. Η αποτελεσματικότητα της κρυπτογράφησης εξαρτάται από το κατά πόσον οι κωδικοί αναγνώρισης παραμένουν μυστικοί στους ανήλικους. Σύμφωνα με τη μελέτη μόνον ένας ελάχιστος αριθμός παιδιών κάτω των 14 γνωρίζει τους κωδικούς PIN. Μεταξύ των ατόμων ηλικίας 14-15 ετών, το 20% γνωρίζει τον κωδικό ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην ομάδα των ατόμων 16-17 ετών είναι 40%.

³⁹ C5-0191/2001 - 2001/2087(COS).

της ικανότητας χρήσης των μέσων. Μία από τις προβλεπόμενες ενέργειες της νέας πρόσκλησης υποβολής προσφορών αφορά την εφαρμοσμένη έρευνα στον τομέα της εκπαίδευσης στα μέσα, ειδικότερα την εφαρμοσμένη έρευνα σχετικά με την εκπαίδευση όσον αφορά τη χρήση του Διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών από τα παιδιά ώστε να εντοπιστούν τα εκπαιδευτικά και τα τεχνολογικά μέσα για την προστασία τους από τυχόν βλάβη.

Σε δέκα κράτη μέλη⁴⁰ και στη Σλοβενία η ικανότητα χρήσης των μέσων αποτελεί μέρος του σχολικού προγράμματος. Στην Πολωνία έχουν αναπτυχθεί πειραματικά προγράμματα για σχολεία και στη Λιθουανία πραγματοποιήθηκε σειρά σεμιναρίων για να διδαχθούν τα παιδιά και το ευρύ κοινό πώς να χρησιμοποιούν υπεύθυνα τα νέα μέσα. Στην Ουγγαρία σχεδιάζεται για το επόμενο έτος στρατηγική εκπαίδευσης στα μέσα με συγκεκριμένα προγράμματα.

Μια ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία για την ικανότητα χρήσης των μέσων είναι η **Media Smart**⁴¹. Πρόκειται για μη κερδοσκοπικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης των μέσων για τα παιδιά πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο επικεντρώνεται κυρίως στη διαφήμιση και τέθηκε σε εφαρμογή το Νοέμβριο του 2002. Η πρωτοβουλία Media Smart έλαβε μεγάλη υποστήριξη από την κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Στόχος είναι να προσφέρει στα παιδιά τα μέσα για να κατανοούν και να ερμηνεύουν τις διαφημίσεις στο πλαίσιο της καθημερινής τους ζωής. Ο σημαντικότερος ρόλος του Media Smart είναι να σχεδιάσει και να διαθέσει στα σχολεία που θα το ζητήσουν εκπαιδευτικό υλικό για εκπαιδευτικούς και γονείς. Μεταδίδεται επίσης τηλεοπτική διαφήμιση ενημερωτικού περιεχομένου σχετικά με την ικανότητα χρήσης των μέσων σε 10 δορυφορικά κανάλια του Ηνωμένου Βασιλείου, η οποία ενθαρρύνει τα παιδιά να προβληματίζονται για όσα βλέπουν στην τηλεόραση και να αναρωτιούνται αν ανταποκρίνονται ή όχι στην πραγματικότητα.

Αρκετά ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετείχαν στις δημόσιες διαβουλεύσεις για την οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα» πρότειναν επίσης να προστεθεί η ικανότητα χρήσης των μέσων στα θέματα που καλύπτει η σύσταση.

3.4. Διαβάθμιση

3.4.1. *Εξελίξεις όσον αφορά τα συστήματα διαβάθμισης κινηματογράφου, βιντεοκασετών και DVD από το 2000*

Στις Κάτω Χώρες το διαπλατφορμικό σύστημα ταξινόμησης *Kijkwijzer* τέθηκε σε ισχύ το 2001. Στη Φινλανδία ο νόμος περί ταξινόμησης των οπτικοακουστικών προγραμμάτων τέθηκε σε ισχύ στις αρχές του 2001. Στο Λουξεμβούργο συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας για να εξετάσει εάν το επίπεδο προστασίας των ανηλίκων είναι επαρκές και αποτελεσματικό και να διερευνήσει τις δυνατότητες για ένα διαπλατφορμικό σύστημα διαβάθμισης του περιεχομένου. Στην Κύπρο και στην Ουγγαρία έχουν υποβληθεί νομοθετικές προτάσεις για νέα συστήματα διαβάθμισης των κινηματογραφικών έργων, αλλά δεν έχουν ακόμα εγκριθεί από το Κοινοβούλιο.

⁴⁰ Βέλγιο (φλαμανδική κοινότητα), Ελλάδα, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο.

⁴¹ <http://www.mediasmart.org.uk/>

3.4.2. Έλλειψη συνεκτικότητας μεταξύ των συστημάτων διαβάθμισης

Ορισμένα κράτη μέλη⁴², καθώς επίσης η Ισλανδία και η Νορβηγία, θεωρούν ότι η έλλειψη συνοχής μεταξύ των συστημάτων διαβάθμισης δημιουργεί προβλήματα. Στο Βέλγιο (γαλλόφωνη και φλαμανδόφωνη κοινότητα) και στο Λουξεμβούργο συγκροτήθηκαν ομάδες εργασίας για το θέμα αυτό.

Σε πέντε κράτη μέλη⁴³ η έλλειψη συνεκτικότητας μεταξύ των συστημάτων διαβάθμισης δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα. Η Γερμανία θεωρεί ότι η σχετική νομοθεσία της, *Jugendschutzgesetz* και *Jugendmedienschutz-Staatsvertrag* αποτρέπει την έλλειψη συνεκτικότητας. Οι Κάτω Χώρες θεωρούν ότι το *Kijkwijzer*, το σύστημα ταξινόμησης που εφαρμόζουν, διασφαλίζει τη συνεκτικότητα. Η Εσθονία δήλωσε ότι «στη μικρή και αυτάρκη κοινωνία μας οι προφανείς ανωμαλίες ρυθμίζονται με κοινωνική προσοχή».

Σε αρκετές εισηγήσεις που κατατέθηκαν στις δημόσιες διαβουλεύσεις για την οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα» εκφράστηκε η άποψη ότι - λαμβάνοντας υπόψη την πολιτιστική και κοινωνική πολυμορφία των κρατών μελών - η διαβάθμιση των προγραμμάτων πρέπει να γίνεται σε επίπεδο κρατών μελών, αλλά θα μπορούσε, εντούτοις, να υπάρχει ένα ευρωπαϊκό σύστημα κοινών περιγραφικών συμβόλων που θα βοηθούσε τους θεατές να αξιολογούν το περιεχόμενο των προγραμμάτων.

3.5. Λογισμικό βιντεοπαιχνιδιών

Τα βιντεοπαιχνίδια, όταν πρωτοεμφανίστηκαν, απευθύνονται κυρίως στα παιδιά και στους εφήβους. Αυτό δεν ισχύει πλέον. Σήμερα, καθώς τα παιχνίδια εξελίσσονται όλο και περισσότερο, οι πρωταρχικοί χρήστες είναι οι ενήλικες που εξακολουθούν να απολαμβάνουν τα προϊόντα της πολύ δημιουργικής αυτής βιομηχανίας. Το δυναμικό των παιχνιδιών αυτών, από οικονομική άποψη, δεν πρέπει να υποτιμάται. Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και τα βιντεοπαιχνίδια παράγουν σήμερα περισσότερα έσοδα από ό,τι ο κινηματογράφος ή η ενοικίαση βιντεοκασετών.

Την 1η Μαρτίου 2002 το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για την προστασία των καταναλωτών, ιδίως των νέων, με την επισήμανση ορισμένων βιντεοπαιχνιδιών και ηλεκτρονικών παιχνιδιών αναλόγως της ηλικίας⁴⁴. Έξι κράτη μέλη⁴⁵ δήλωσαν ότι διαθέτουν διατάξεις όσον αφορά την πώληση βιντεοπαιχνιδιών. Η Πορτογαλία δήλωσε ότι εφαρμόζει από το 2001 το ίδιο νομοθετικό σύστημα που ισχύει για τις βιντεοκασέτες και τα DVD. Εννιά κράτη μέλη⁴⁶, όπως και η Ισλανδία και η Νορβηγία, δήλωσαν ότι έχουν θεσπίσει σύστημα αυτορρύθμισης, που καλύπτει θέματα που αφορούν τις διαβαθμίσεις με βάση την ηλικία.

Η Γερμανία, η Δανία, η Γαλλία και η Φινλανδία θεωρούν ότι τα μέτρα τους για τα βιντεοπαιχνίδια είναι **αποτελεσματικά** όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων. Η Νορβηγία δήλωσε ότι θα εξετάσει το ενδεχόμενο περαιτέρω ρυθμίσεων εάν το σύστημα διαβάθμισης με βάση την ηλικία Pan-European Games Information (PEGI), που εξετάζεται στη συνέχεια, δεν αποδειχθεί απόλυτα αποτελεσματικό.

⁴² Βέλγιο (γαλλόφωνη και φλαμανδόφωνη κοινότητα), Γαλλία, Αυστρία, Φινλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο.

⁴³ Δανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Πορτογαλία

⁴⁴ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 1ης Μαρτίου 2002 για την προστασία των καταναλωτών, ιδίως των νέων, με την επισήμανση ορισμένων βιντεοπαιχνιδιών και ηλεκτρονικών παιχνιδιών αναλόγως της ηλικίας (2002/C 65/02)

⁴⁵ Γερμανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο

⁴⁶ Δανία, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο

Τα διαδικτυακά παιχνίδια (on-line) ρυθμίζονται μόνον στη Γερμανία, τη Σουηδία, την Ισλανδία και τη Νορβηγία. Ωστόσο, τα παιχνίδια αυτά καλύπτονται από το σύστημα PEGI.

Η Interactive Software Federation of Europe (ISFE), ένα πανευρωπαϊκό επαγγελματικό όργανο των εταιρειών που κατασκευάζουν κονσόλες για παιχνίδια, των εκδοτών και των σχεδιαστών διαδραστικών παιχνιδιών, ανέλαβε μία ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία: το σύστημα διαβάθμισης με βάση την ηλικία Pan European Games Information (PEGI). Το PEGI είναι ένα νέο, πανευρωπαϊκό σύστημα διαβάθμισης των διαδραστικών παιχνιδιών που βασίζεται στην ηλικία. Το σύστημα αυτό, που αποσκοπεί στο να αποτρέψει την έκθεση των ανηλίκων σε παιχνίδια ακατάλληλα για την ηλικία τους, υποστηρίζεται από μεγάλες εταιρείες που κατασκευάζουν κονσόλες παιχνιδιών καθώς επίσης και από εκδότες και σχεδιαστές διαδραστικών παιχνιδιών σε όλη την Ευρώπη.

Το PEGI, που άρχισε να εφαρμόζεται τον Απριλίου του 2003, αντικαθιστά πολλά από τα υπάρχοντα εθνικά συστήματα διαβάθμισης με βάση την ηλικία με ένα ενιαίο σύστημα που είναι κοινό για τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης⁴⁷. Το σύστημα διαβάθμισης με βάση την ηλικία περιλαμβάνει δύο χωριστά αλλά συμπληρωματικά στοιχεία. Το πρώτο είναι η διαβάθμιση με βάση την ηλικία, παρόμοια με αυτή που εφαρμόζουν ορισμένα υπάρχοντα συστήματα διαβάθμισης. Οι ηλικιακές ομάδες του PEGI είναι 3+, 7+, 12+, 16+ και 18+. Το δεύτερο στοιχείο του νέου συστήματος είναι ο αριθμός των συμβόλων περιγραφής των παιχνιδιών. Πρόκειται για σήματα, τα οποία εμφανίζονται στο πίσω μέρος της θήκης των παιχνιδιών και περιγράφουν το είδος του περιεχομένου που μπορεί να περιέχει το παιχνίδι. Ανάλογα με το είδος του παιχνιδιού, μπορεί να υπάρχουν έως και έξι σύμβολα περιγραφής. Η ένταση του περιεχομένου καθορίζει τη διαβάθμιση του παιχνιδιού ανά ηλικιακές ομάδες. Τα σύμβολα περιγραφής του PEGI είναι σε μεγάλο βαθμό όμοια με αυτά που χρησιμοποιούνται στο ολλανδικό σύστημα «Kijkwijzer» για την ταξινόμηση των οπτικοακουστικών μέσων. Ο συνδυασμός της διαβάθμισης με βάση την ηλικία και των συμβόλων περιγραφής των παιχνιδιών επιτρέπει στους γονείς και σε όσους αγοράζουν παιχνίδια για παιδιά να διασφαλίζουν ότι το παιχνίδι που αγοράζουν είναι κατάλληλο για την ηλικία του παίκτη στον οποίο προορίζεται. Οι διαβαθμίσεις του PEGI θα εφαρμόζονται, όχι μόνον στα παιχνίδια που αγοράζονται από συμβατικούς διαύλους λιανικής πώλησης, αλλά και στα παιχνίδια που πωλούνται στο Διαδίκτυο ή σε αυτά που παίζονται ή τηλεφορτώνονται σε επιγραμμικό περιβάλλον ή προσφέρονται μαζί με περιοδικά.

Η διαχείριση του συστήματος PEGI έχει ανατεθεί μέσω σύμβασης στο Ίδρυμα για την Ταξινόμηση των Οπτικοακουστικών Μέσων των Κάτω Χωρών (NICAM), που είναι υπεύθυνο για το σύστημα «Kijkwijzer». Στο Ηνωμένο Βασίλειο ως αντιπρόσωπος του NICAM θα λειτουργεί το Video Standards Council (VSC).

Το σύστημα PEGI σχεδιάστηκε βάσει των συστημάτων που εφαρμόζονται σήμερα στην Ευρώπη. Στην κατάρτιση του εντύπου αξιολόγησης του PEGI και τη διαμόρφωση της οργάνωσης του συστήματος συμμετείχαν ενεργά διάφοροι εκπρόσωποι της κοινωνίας, όπως καταναλωτές, γονείς και θρησκευτικές ομάδες. Το PEGI σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα ποικίλα πολιτιστικά πρότυπα και οι πολιτιστικές συμπεριφορές όλων των χωρών που συμμετέχουν σε αυτό. Σε κάθε περίπτωση το εθελοντικό σύστημα PEGI υπόκειται στο προϋπάρχον γενικότερο πλαίσιο που έχουν θεσπίσει, εφαρμόζουν και επιβάλλουν οι κυβερνήσεις για την προστασία των ανηλίκων. Κατά συνέπεια το σύστημα

⁴⁷ Σύμφωνα με το ISFE, το PEGI εφαρμόζεται σε προϊόντα που διανέμονται στις εξής δεκαέξι χώρες: Βέλγιο, Δανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Νορβηγία, Ελβετία.

PEGI υπόκειται σε όλες τις νομοθετικές και ρυθμιστικές διατάξεις που εφαρμόζονται στον εν λόγω τομέα.

3.6. Μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλής, φύλου ή εθνικότητας σε όλα τα μέσα.

Τον Ιούνιο 2003 η Επιτροπή σχεδίασε να υποβάλει νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων εκτός του χώρου εργασίας. Στο αρχικό στάδιο της σύνταξης εξετάστηκε το ενδεχόμενο υιοθέτησης διατάξεων για τη διαφήμιση ή για τις εικόνες των γυναικών στα μέσα, ιδιαίτερα όσον αφορά τις απεικονίσεις των γυναικών που δεν «σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια». Ωστόσο, λόγω των νομικών και πρακτικών δυσκολιών που συνδέονται με την απαγόρευση των στερεοτύπων που χαρακτηρίζουν τα δύο φύλα, το σχέδιο νομοθετικής πράξης θα περιορίζεται στα αγαθά και τις υπηρεσίες.

Καθώς η σύσταση υιοθετεί προσέγγιση που καλύπτει όλα τα μέσα και ήδη καλύπτει στην «ανθρώπινη αξιοπρέπεια», η Επιτροπή προτείνει να εξεταστεί κατά πόσον θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στη σύσταση ρητή αναφορά στην απαγόρευση των διακρίσεων λόγω φυλής, φύλου ή εθνικότητας σε όλα τα μέσα.

3.7. Ενώσεις καταναλωτών

Οι ενώσεις καταναλωτών συμμετείχαν στη νομοθετική διαδικασία για την υιοθέτηση του «Neues Jugendschutzrecht»⁴⁸, στην αξιολόγηση της νομοθεσίας⁴⁹, στην ενημέρωση του συστήματος κατάταξης (σήματα)⁵⁰, σε διάλογο και συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης⁵¹ .. Σε ένα κράτος μέλος⁵² οι ενώσεις καταναλωτών είναι μέλη του συμβουλευτικού οργάνου της ρυθμιστικής αρχής (για τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις). Επιπλέον οι ενώσεις καταναλωτών συμμετείχαν και συμμετέχουν στο σύστημα PEGI.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η σύσταση καλεί τα κράτη μέλη, τη βιομηχανία και τα ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και την Επιτροπή να λάβουν μέτρα, προκειμένου να ενισχυθεί η προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στους τομείς των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών και του διαδικτύου. Το παράνομο, επιβλαβές και ανεπιθύμητο περιεχόμενο και οι ανάλογες μορφές συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο εξακολουθούν να αποτελούν πηγή ανησυχίας για τους νομοθέτες, τη βιομηχανία και τους γονείς. Θα εμφανιστούν νέες προκλήσεις τόσο ποσοτικές (περισσότερο «παράνομο» περιεχόμενο) όσο και ποιοτικές (νέες πλατφόρμες, νέα προϊόντα). Λαμβάνοντας υπόψη την ολοένα αυξανόμενη ικανότητα επεξεργασίας και αποθήκευσης δεδομένων από τους υπολογιστές και το γεγονός ότι οι ευρυζωνικές τεχνολογίες επιτρέπουν τη διανομή περιεχομένου, όπως η εικόνα μέσω κινητών τηλεφώνων τρίτης γενιάς, η ανάγκη για ασφαλέστερο περιβάλλον είναι μεγαλύτερη από ποτέ άλλοτε.

Η εφαρμογή της σύστασης στα **κράτη μέλη** (όπως και στα προς ένταξη κράτη και σε στα άλλα κράτη που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο) είναι ακόμα ετερογενής. Ωστόσο, ο αριθμός των ανοικτών γραμμών και των κωδικών δεοντολογίας αυξήθηκε σημαντικά και το γεγονός ότι δύο από τα προς ένταξη κράτη που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο έχουν

⁴⁸ Γερμανία

⁴⁹ Αυστρία

⁵⁰ Γαλλία και Κύπρος

⁵¹ Εσθονία

⁵² Βέλγιο (γαλλόφωνη κοινότητα)

δημιουργήσει ανοικτές γραμμές αποτελούν θετική ένδειξη. Η πραγματοποίηση εκστρατειών στα περισσότερα κράτη μέλη για την προώθηση της ασφαλέστερης χρήσης του Διαδικτύου αποτελεί ιδιαίτερα θετική εξέλιξη. Εντούτοις, βάσει των απαντήσεων που δόθηκαν στο ερωτηματολόγιο, φαίνεται ότι τα μέτρα για την προστασία των ανηλίκων στα προς ένταξη κράτη δεν είναι τόσο εκτενή όσο τα μέτρα στα κράτη μέλη.

Αν και η αυτορρύθμιση και η από κοινού ρύθμιση είναι ακόμα λιγότερο αναπτυγμένες στον ραδιοτηλεοπτικό τομέα, τα συστήματα αυτορρύθμισης και από κοινού ρύθμισης φαίνεται ότι λειτουργούν ικανοποιητικά. Ωστόσο, δεν κρίνεται ικανοποιητική η συμμετοχή των ενώσεων καταναλωτών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών στην κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας και άλλων πρωτοβουλιών αυτορρύθμισης.

Στα περισσότερα κράτη μέλη και στα προς ένταξη κράτη τα μέτρα και οι πρωτοβουλίες για το UMTS και τον έλεγχο των ομάδων συνομιλίας εξακολουθούν να είναι πολύ αφηρημένα ή να υπόκεινται σε αυτορρύθμιση.

Όσον αφορά τη βιομηχανία, η ICRA εξακολουθεί να εργάζεται για την ανάπτυξη αξιόπιστων συστημάτων φιλτραρίσματος και διαβάθμισης για το Διαδίκτυο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενθάρρυνε περαιτέρω την κοινοπραξία DVB να καταβάλει προσπάθειες για την ανάπτυξη αξιόπιστων συστημάτων φιλτραρίσματος και διαβάθμισης για τις ψηφιακές ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές. Έως σήμερα η DVB δεν έχει δώσει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα αυτό. Ένα από τα συμπεράσματα της ανεξάρτητης «Μελέτης για τις πρακτικές διαβάθμισης που χρησιμοποιούνται για τα οπτικοακουστικά έργα στην Ευρωπαϊκή Ένωση» ήταν ότι δεν υφίσταται άμεση πίεση ούτε από τη βιομηχανία ούτε από τους καταναλωτές για ομοιογένεια των συστημάτων διαβάθμισης. Δεδομένης αυτής της εικαζόμενης απουσίας πίεσης **για ομοιογένεια όσον αφορά τη διαβάθμιση με βάση την ηλικία**, το σύστημα διαβάθμισης με βάση την ηλικία PEGI, που αντικαθιστά τα περισσότερα εθνικά συστήματα τέτοιας διαβάθμισης στα βιντεοπαιχνίδια αποτελεί πράγματι ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία.

Το πρόγραμμα για ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου χρηματοδοτεί ενέργειες στο πλαίσιο μιας συνεκτικής αντίδρασης της ΕΕ για την καταπολέμηση του παράνομου και επιβλαβούς περιεχομένου στο Διαδίκτυο. Το πεδίο εφαρμογής του σχεδίου δράσης για ασφαλέστερη χρήση του Διαδικτύου θα επεκταθεί σε νέες επιγραμμικές τεχνολογίες, όπως το περιεχόμενο σε κινητή μορφή και το ευρυζωνικό περιεχόμενο, τα διαδικτυακά παιχνίδια, οι μεταφορές φακέλων σε ομότιμη βάση (peer-to-peer), αλλά και σε όλες τις μορφές επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο, όπως οι χώροι συνομιλίας και τα στιγμιαία μηνύματα, με πρωταρχικό στόχο την προστασία των παιδιών και των ανηλίκων. Θα ληφθούν μέτρα για να καλυφθεί ένα ευρύ φάσμα τομέων με παράνομο και επιβλαβές περιεχόμενο και ανησυχητικών μορφών συμπεριφοράς, όπως ο ρατσισμός και η βία.

Όσον αφορά τα μέσα επιγραμμικής σύνδεσης, θα μπορούσε να κατοχυρωθεί στη σύσταση το δικαίωμα απάντησης ως ένα πρώτο βήμα για την πραγματική εφαρμογή του δικαιώματος απάντησης σε όλα τα μέσα στις περιπτώσεις που ο ισχυρισμός που θίγει το άτομο δημοσιεύεται σε άλλη χώρα. Η Επιτροπή θα συμμετέχει επίσης ενεργά στις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με το δικαίωμα απάντησης στο περιβάλλον των τεχνολογιών επιγραμμικής σύνδεσης.

Η ευθύνη για την προστασία των ανηλίκων από τις επιβλαβείς συνέπειες των μέσων ανήκει σε πολλούς. Οι φορείς ρύθμισης, ο οπτικοακουστικός κλάδος **και οι γονείς** πρέπει από κοινού να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου αυτού. Τα παιδιά και οι γονείς που έχουν την ικανότητα να χρησιμοποιούν τα μέσα με την υποστήριξη αποτελεσματικών συστημάτων αυτορρύθμισης και διαβάθμισης διαθέτουν τα καλύτερα δυνατά εφόδια για ευημερία στον κόσμο του μέλλοντος. Για το λόγο αυτό φαίνεται ιδιαίτερα σωστή η ιδέα να συμπεριληφθεί η ικανότητα χρήσης των μέσων στα θέματα της σύστασης.

Η κατάταξη ή διαβάθμιση οπτικοακουστικού περιεχομένου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προστασία των ανηλίκων. Εξαιτίας της πολιτιστικής και κοινωνικής πολυμορφίας των κρατών μελών η διαβάθμιση γίνεται σε εθνικό επίπεδο. Θα μπορούσε, ωστόσο, να πραγματοποιηθεί εναρμόνιση «από κάτω προς τα πάνω» μέσω της συνεργασίας με όργανα αυτορρύθμισης και από κοινού ρύθμισης στα κράτη μέλη και μέσω ανταλλαγής ορθών πρακτικών σε θέματα όπως ένα σύστημα κοινών περιγραφικών συμβόλων που θα βοηθούσαν τους θεατές να αξιολογούν το περιεχόμενο των προγραμμάτων

Η Επιτροπή προτίθεται να δώσει συνέχεια στη διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης για την οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα» και την παρούσα έκθεση αξιολόγησης, προτείνοντας την ενημέρωση της σύστασης κατά το πρώτο εξάμηνο του 2004. Η ενημέρωση αυτή θα μπορούσε να καλύπτει θέματα όπως η ικανότητα χρήσης των μέσων, το δικαίωμα απάντησης και τα μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων ή της υποκίνησης σε μίσος λόγω φυλής, φύλου ή εθνικότητας σε όλα τα μέσα επικοινωνιακής σύνδεσης.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

Σχετικά με τη σύσταση του Συμβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1998 για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας οπτικοακουστικών υπηρεσιών και υπηρεσιών πληροφόρησης μέσω της προώθησης εθνικών πλαισίων με σκοπό την επίτευξη συγκρίσιμου και αποτελεσματικού επιπέδου προστασίας των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (98/560/EK)

Διαδίκτυο

1. Έχει δημιουργηθεί ένωση φορέων παροχής υπηρεσιών πρόσβασης στο Διαδίκτυο (Internet Service Providers, ISP) στη χώρα σας; Παρακαλούμε αναφέρετε λεπτομέρειες σχετικά με την ένωση/τις ενώσεις αυτές.
2. Έχει καταρτιστεί δεοντολογικός κώδικας από τους ISP της χώρας σας; Παρακαλούμε υποβάλετε, ει δυνατόν, αντίγραφο του κώδικα αυτού ή την ηλεκτρονική διεύθυνση στην οποία μπορεί να αναζητηθεί.
3. Σε τι βαθμό συμμετείχαν οι δημόσιες αρχές και οι καταναλωτές στην κατάρτιση του κώδικα δεοντολογίας των ISP; Απαιτείται διαβούλευση με τις δημόσιες αρχές και τους καταναλωτές για την αναθεώρηση ή την τροποποίηση του κώδικα αυτού;
4. Ισχύουν νομικές απαιτήσεις στη χώρα σας **ειδικά** για τους ISP και τον τρόπο με τον οποίο οφείλουν να αντιμετωπίζουν το παράνομο ή επιβλαβές περιεχόμενο του διαδικτύου; Σε περίπτωση που ισχύουν, ποιες είναι;
5. Ισχύουν ειδικές απαιτήσεις για την ενημέρωση από τους ISP των αστυνομικών ή των δικαστικών αρχών σχετικά με περιεχόμενο παράνομο και προσβλητικό για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια που διοχετεύεται στο Διαδίκτυο;
6. Έχουν δημιουργηθεί ανοικτές τηλεφωνικές γραμμές («hotlines») για την καταγγελία επικίνδυνου ή παράνομου περιεχομένου στη χώρα σας; Εάν ναι, παρακαλούμε να αναφέρετε λεπτομέρειες (περιλαμβανομένης της διεύθυνσης στον ιστοχώρο και της ηλεκτρονικής διεύθυνσης) για αυτές τις τηλεφωνικές γραμμές, περιλαμβανομένων των μεθόδων χρηματοδότησής τους.
7. Τι ποσοστό περίπου από το προβληματικό περιεχόμενο του διαδικτύου που έχει καταγγελλθεί, προέρχεται από πηγές που βρίσκονται εκτός της χώρας σας ή εκτός της ΕΕ;
8. Ποια μέτρα και πρωτοβουλίες έχουν ληφθεί, είτε από τις δημόσιες αρχές είτε από τους φορείς λειτουργίας των ανοικτών τηλεφωνικών γραμμών, για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με αυτές τις γραμμές; Κρίνονται αποτελεσματικά αυτά τα μέτρα και οι πρωτοβουλίες;
9. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες έχουν δημιουργηθεί ανοικτές τηλεφωνικές γραμμές, παρακαλούμε να αναφέρετε, ει δυνατόν, πώς εκτιμάτε την αποτελεσματικότητά τους στη μείωση της έκτασης και της προσβασιμότητας επιβλαβούς και παράνομου περιεχομένου. Η εκτίμηση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει τις απόψεις της κοινής γνώμης σχετικά με την αποτελεσματικότητα/αποδοτικότητα αυτών των τηλεφωνικών γραμμών καθώς και τις απόψεις των φορέων λειτουργίας τους.

10. Εκτός από την όποια συμμετοχή στο έργο που χρηματοδοτείται μέσω του κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προαγωγή της ασφαλέστερης χρήσης του διαδικτύου, έχουν καταβληθεί προσπάθειες, είτε από τη βιομηχανία είτε από τις δημόσιες αρχές, για την ανάπτυξη ενός συστήματος φιλτραρίσματος και διαβάθμισης του διαδικτύου στη χώρα σας; Εάν ναι, τι πρόοδος έχει σημειωθεί και τι δυσκολίες έχουν προκύψει;

11. Υφίστανται υποχρεώσεις για τους ISP, είτε βάσει του νόμου είτε σε σχετικούς κώδικες δεοντολογίας, να ενημερώνουν τους συνδρομητές τους σχετικά με διαθέσιμα συστήματα φιλτραρίσματος και διαβάθμισης καθώς και λογισμικού για την εξακρίβωση της ηλικίας των χρηστών;

12. Τι μέτρα έχουν ληφθεί σε εθνικό, τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο για να αυξηθεί η ενημέρωση σε θέματα ασφαλέστερου διαδικτύου; Τα μέτρα αυτά ήταν μέρος ενός ευρύτερου σχεδίου για «εκπαίδευση στα μέσα ενημέρωσης»; Υποστηρίχθηκαν από δημόσια ταμεία ή από ιδιωτική χρηματοδότηση (π.χ. από τη βιομηχανία ή από εθελοντικές ενώσεις) ή από μικτή χρηματοδότηση δημόσιου και ιδιωτικού τομέα;

13. Υπάρχουν ενδείξεις ότι η εξέλιξη του διαδικτύου στη χώρα σας επιβραδύνθηκε λόγω φόβων του κοινού σχετικά με το επιβλαβές και παράνομο περιεχόμενο στο οποίο μπορεί το κοινό να έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο;

14. Το σημερινό επίπεδο διεθνούς συνεργασίας στον τομέα αυτό, ιδιαίτερα στην Ευρώπη, θεωρείται επαρκές; Εάν όχι, τι μέτρα μπορούν να ληφθούν για τη βελτίωσή του;

15. Καλύπτετε ήδη ή προτίθεστε να καλύψετε με τα προαναφερθέντα μέτρα αυτορρύθμισης ή με άλλες ρυθμίσεις, όμοιες υπηρεσίες όπως τη μετάδοση μέσω κινητών τηλεφώνων, ιδίως όσον αφορά το UMTS;

16. Αναφέρετε πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί για τον έλεγχο των ομάδων συζητήσεων (chat) στο Διαδίκτυο, ιδίως τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την αποφυγή καταχρήσεων σε βάρος ανηλίκων.

17. Αναφέρετε μέτρα που έχουν ληφθεί για τη βελτίωση της εκπαίδευσης σχετικά με τα μέσα ενημέρωσης (π.χ. διδασκαλία των παιδιών για την υπεύθυνη χρήση των νέων μέσων ενημέρωσης).

18. Υπάρχουν συγκεκριμένες ρυθμίσεις ή συμφωνίες αυτορρύθμισης για το συγκεκριμένο ζήτημα του δικαιώματος απάντησης όσον αφορά τα μέσα ενημέρωσης σε επιγραμμική σύνδεση; Προέκυψαν συγκεκριμένα προβλήματα κατά τα τελευταία δύο χρόνια σχετικά με αυτά τα ζητήματα, ιδίως προβλήματα με διασυννοριακές πτυχές;

Ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις

19. Έχουν καθιερώσει οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς στη χώρα σας σύστημα αυτορρύθμισης για την προστασία των ανηλίκων; Αναφέρετε λεπτομέρειες σχετικά, ιδίως, σχετικά με τους συμμετέχοντες στο σύστημα αυτό.

20. Προβλέπει αυτό το σύστημα αυτορρύθμισης κώδικα δεοντολογίας σχετικά με την προστασία των ανηλίκων από επιβλαβές περιεχόμενο; (υπογραμμίζεται ότι το ερώτημα αυτό δεν αφορά μόνον τις διαφημίσεις οι οποίες απευθύνονται συγκεκριμένα σε ανηλίκους, αλλά αφορά οπτικοακουστικό περιεχόμενο που θα μπορούσε να αποβεί επιβλαβές για τους ανηλίκους, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για το περιεχόμενο των διαφημίσεων ή του γενικού προγράμματος).

21. Απαιτούνται στη χώρα σας προειδοποιητικά σήματα οθόνης, είτε βάσει του νόμου, είτε βάσει κωδίκων δεοντολογίας, για ενδεχόμενη επιβλαβή τηλεοπτικά προγράμματα; Απαιτούνται ακουστικές προειδοποιήσεις πριν από τέτοια προγράμματα, είτε βάσει του νόμου είτε βάσει κωδίκων δεοντολογίας; Όπου χρησιμοποιούνται τέτοια μέτρα, κρίνονται αποτελεσματικά;

22. Υπάρχουν ραδιοτηλεοπτικοί φορείς εγκατεστημένοι στη χώρα σας οι οποίοι χρησιμοποιούν τεχνικούς μηχανισμούς φιλτραρίσματος για την παρεμπόδιση της πρόσβασης των ανηλίκων σε επιβλαβή προγράμματα; Εάν ναι, τι μέτρα και πρωτοβουλίες έχουν ληφθεί ώστε να γνωρίζουν οι γονείς και οι κηδεμόνες αυτούς τους μηχανισμούς και τον τρόπο λειτουργίας τους; Θεωρούνται αυτοί οι μηχανισμοί αποτελεσματικό μέσο για την προστασία των ανηλίκων στη χώρα σας;

23. Αναφέρετε μέτρα που έχουν ληφθεί για τη βελτίωση της εκπαίδευσης σχετικά με τα μέσα ενημέρωσης (π.χ. διδασκαλία των παιδιών σχετικά με την υπεύθυνη χρήση της τηλεόρασης).

Λογισμικό βιντεοπαιχνιδιών

24. Ισχύουν στη χώρα σας ειδικές νομικές διατάξεις για την πώληση των βιντεοπαιχνιδιών; (Το ερώτημα αυτό αφορά τη λιανική πώληση λογισμικού βιντεοπαιχνιδιών και όχι την παροχή λογισμικού μέσω του διαδικτύου για την τηλεφόρτωσή του σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές).

25. Έχει καθιερωθεί σύστημα αυτορρύθμισης το οποίο καλύπτει ζητήματα που αφορούν τη διαβάθμιση βάσει της ηλικίας για τα βιντεοπαιχνίδια; (όπως π.χ. το σύστημα αυτοδιαβάθμισης που εξάγγειλε η Interactive Software Federation of Europe (ISFE)). Εάν ναι, αναφέρετε λεπτομερή στοιχεία.

26. Κρίνονται αποτελεσματικά τα ισχύοντα μέτρα για την προστασία των ανηλίκων από επικίνδυνα βιντεοπαιχνίδια;

27. Καθώς τα παιχνίδια στο Διαδίκτυο και τα παιχνίδια στους H/Y, ιδίως στα τοπικά δίκτυα (Local Area Networks, LAN), είναι πολύ όμοια, έχετε περιλάβει και αυτά στα μέτρα αυτορρύθμισης και/ή στις ισχύουσες ρυθμίσεις;

Άλλα συστήματα παροχής περιεχομένου

28. Σε ό,τι αφορά τα συστήματα διαβάθμισης του κινηματογράφου, των κασετών βίντεο και των DVD (τεχνολογία ψηφιακού βιντεοδίσκου), υπήρξαν σημαντικές εξελίξεις στη χώρας σας από το 1998;

Γενικά

29. Με ποιους τρόπους φροντίσατε να συμμετάσχουν οι ενώσεις των καταναλωτών, οι εθελοντικές οργανώσεις και οι κυβερνητικές οργανώσεις στην εφαρμογή της σύστασης;

30. Θεωρείται προβληματική στη χώρα σας η έλλειψη συνεκτικότητας μεταξύ των διαφόρων συστημάτων φιλτραρίσματος και ταξινόμησης για τα οπτικοακουστικά μέσα (κινηματογράφος, τηλεόραση, κασέτες βίντεο, βιντεοπαιχνίδια, Διαδίκτυο), π.χ. λόγω του ότι προκαλεί σύγχυση στους καταναλωτές; Εξετάζεται η πιθανότητα λήψης μέτρων ή ανάληψης πρωτοβουλιών, προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη συνοχή στον τρόπο με τον οποίο αξιολογούνται και ταξινομούνται τα οπτικοακουστικά μέσα; Υπήρξε συνεργασία σχετικά με άλλα κράτη μέλη ή οργανώσεις του εξωτερικού;

31. Συνοδεύτηκαν οι προσπάθειες που πραγματοποιήθηκαν στη χώρα σας για την προστασία των ανηλίκων με τη σύσταση επιστημονικών ομάδων και τη πραγματοποίηση ειδικών μελετών σχετικά με το βίαιο ή άλλου είδους επικίνδυνο περιεχόμενο του διαδικτύου και της επίδρασης που έχει στους ανηλίκους; Έχουν συναφθεί εθελοντικές συμφωνίες από τους φορείς ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων και από τους προμηθευτές περιεχομένου στο Διαδίκτυο;

32. Εάν έχετε γνώση κάποιας μελέτης ή επιστημονικής έκθεσης που πραγματοποιήθηκε για το ζήτημα αυτό κατά τα τελευταία δύο χρόνια, παρακαλούμε υποβάλετε αντίγραφο της ή τα στοιχεία της.

33. Η Επιτροπή γνωρίζει ότι οι αρχές των κρατών μελών ενδέχεται να μην είναι σε θέση να απαντήσουν σε όλα τα ερωτήματα που τίθενται στο παρόν ερωτηματολόγιο. Ωστόσο η Επιτροπή ζητά να απαντηθούν στο μέτρο του δυνατού. Μπορεί επίσης να αναφερθεί οποιαδήποτε συμπληρωματική πληροφορία και σχετικές απόψεις που θα μπορούσαν να βοηθήσουν την Επιτροπή στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της αυτορρυθμιστικής προσέγγισης που ορίζεται στη σύσταση για την προστασία των ανηλίκων.